מעזבונו של
סא"ל יצחק (איצ'ה) מאירי

קורות חיי

אני, יצחק מאירי, נולדתי ב-1923 בבגדד למשפחה דלת אמצעים.

אבי היה מחזיק חנות למכירת תמונות ומסגרות לתמונות. עד אמצע 1941 משפחתי גרה בבית אחד עם משפחה נוספת בסביבה מעורבת יהודית-ערבית. גדלתי עם אחותי המבוגרת ממני בשנתיים ועם שני אחים שנולדו אחרי. בגיל צעיר נשלחתי ללמוד ב"חדר". נשארתי שם עד גיל 8.

ב-"חדר" למדתי תורה, נביאים וכתובים (עם הניגון הבגדדי המיוחד), ערבית, אנגלית וחשבון.

בגיל 8, באוקטובר 1931, נכנסתי לבית הספר היוקרתי "שמש", שהלימודים בו בתשלום. (אגב, לפני-כן נרשמה אחותי לבית הספר "אליאנס" לבנות - בתשלום).

זה היה בית ספר יהודי שהוקם בתרומת יהודי עירקי לשעבר ונקרא על שמו. בית הספר הכיל בקומתו הראשונה חצר גדולה מאד ומסביבה כתות לבית-ספר עממי. אחרי כתות אלו היו אולמות לתפילה. בקומה השניה שכן בית ספר תיכון שייעודו להכין לבגרות הבריטית (London Matriculation), היתה בו מעבדה גדולה לפיזיקה ולכימיה; והיה גם אולם גדול להצגות שקירותיו מכוסים בתמונות גדולות מספרי התנ"ך. בית ספר זה היה בחסות ה- Anglo-Jewish Association שמרכזה בלונדון.

בבית הספר העממי, לימוד המקצועות היה בערבית; ובתיכון היה באנגלית - לרוב ע"י מורים שנשלחו מאנגליה.

חמש שנים הייתי בבית הספר העממי. ביוני 1936 עברתי בהצלחה את המבחן הארצי של משרד החינוך העירקי (שבלעדיו אסור לגשת לבית-ספר

תיכון). בשנה השלישית שלי בבית-הספר הזה למדתי עברית ישראלית בספר מקרא מארץ-ישראל ע"י מורה שנשלח משם. אחרי שנה זו אסרה הממשלה העיראקית את לימוד השפה העברית מחוץ לתנ"ך. את המורה לעברית הגלתה בצורה גסה לארץ-ישראל דרך ירדן.

בתיכון של "שמש" למדתי 4 שנים - עד סוף יוני 1940. בסוף שנת הלימודים הראשונה בתיכון, היה נהוג לעשות מבחן תחרות במתמטיקה.

עברתי תחרות זו בהצלחה מדהימה. בנוסף לפרס הרגיל, קבלתי דבר יקר שהוא פטור מתשלום שכר לימוד לשנים הבאות. אחרי השנה השלישית נבחנתי במבחן הארצי של חטיבת הביניים של משרד החינוך העירקי (בלעדיו אסור היה להמשיך בלימודי הבגרות. צריך גם מינימום של שנתיים אחרי זה כדי לגשת למבחנים הרשמיים של הבגרות העירקית - רק דרך בית-ספר ולא אקסטרנל).

במבחן זה של חטיבת הביניים קבלתי ציונים גבוהים מאד. שנה לאחר מכן, עברתי בהצטיינות את מבחן הבגרות הבריטית (London Matriculation) - דרך השגרירות הבריטית בבגדד. זה היה במקצועות: אנגלית, ערבית, מתמטיקה, פיזיקה וכימיה. כדי להשיג את תעודת הבגרות העירקית הייתי צריך לעבור לבית-ספר אחר (יהודי, בשם "האהליה העממית").

לציין, שבכל שנות בית-הספר שלי, למדתי בעיקר מתוך סקרנות ולא היה לי עניין להתחרות עם תלמידים מצליחים בכתתי. הייתי תמיד הראשון בכתה בהישגים.

בבית-הספר האחרון למדתי שני מקצועות חדשים בשבילי: זואולוגיה ובוטניקה. לציין שבלי תעודת הבגרות העירקית, הייתי חייב להתגייס לשרות החובה של הצבא העירקי.

הייתי אמור להיבחן לבגרות העירקית בסוף יוני 1941. אבל ב-2/6/41 היה פוגרום על יהודי בגדד. הרבה יהודים נהרגו באותו יום. הרבה בתים של יהודים נפרצו נבזזו או נשרפו. מזל שאני ומשפחתי הצלחנו לצאת מזה בחיים כאשר הספקנו לברוח מביתנו ברגע האחרון לפני שנפרץ ונשדד. יצאנו חסרי-כל ובלבוש דק. באותו חודש היו חילופי שלטון. הצבא הבריטי הכניס את הלגיון הירדני לעשות סדר בבגדד.

כל המבחנים הארציים של הבגרות הממשלתית נדחו לחודש ספטמבר 1941. לבחינות האלו נגשתי ללא ספרי לימוד וללא מחברות להרצאות. התוצאה היתה שהצלחתי והייתי הראשון בעירק. לציין, שאחרי הפוגרום עברה משפחתי לגור בסביבה יהודית בבגדד. שאפתי להיות פיזיקאי; אך במציאות של אז לא יכולתי להגשים את חלומי.

בגלל מלחמת העולם השניה לא יכולתי להמשיך את לימודי באנגליה - על חשבון ה- Anglo-Jewish Association . הלכתי לעבוד במשרד הרכבת שהיה בניהול בריטי. עבדתי במחלקה המרכזית לסטיסטיקה. היתה לי מכונת חישוב חשמלית אמריקאית. בזמן עבודתי למדתי בצורה עצמאית מתימטיקה גבוהה; ובעזרת מכון ללימודים בהתכתבות בדואר אויר, למדתי ספרות אנגלית (דרך Wolsey-Hall, Oxford).

את הספרים הזמנתי ישר מאנגליה. התשלום היה פשוט לגמרי: ניגשים לדואר וקונים קופונים של מטבע בריטי (בערכים שונים של לירה סטרלינג) ושולחים את זה במכתב בדואר אויר.

בסוף יוני 1946 נבחנתי בבגדד - דרך השגרירות הבריטית - לקראת תעודת ה- Intermediate של אוניברסיטת לונדון. עברתי את המבחנים בהצטיינות בארבעה מקצועות: ספרות אנגלית, ערבית קלאסית (בתור "אסיאתי" הורשיתי לקחת את זה במקום לטינית או יוונית), מתמטיקה טהורה ומתמטיקה שימושית (=מכניקה - היסוד של הפיזיקה- מורכבת מסטטיקה, דינמיקה, הידרוסטטיקה והידרודינמיקה).

בסוף יוני 1947 נבחנתי בבגדד - שוב דרך השגרירות הבריטית - לקראת תעודת ה- B.A של אוניברסיטת לונדון. עברתי את המבחנים בהצטיינות בשלושה מקצועות: ערבית קלאסית, מתמטיקה טהורה ומתמטיקה שימושית. קבלתי את תעודת ה- B.A שלי ב- First Division Pass. לציין שבכל מקצוע שנבחנתי בו, הבחינה הייתה שלוש פעמים במשך שלוש שעות. כך היה במבחני ה-External של אוניברסיטת לונדון.

רציתי לנסוע לאנגליה להמשך לימודי, אבל הממשלה העירקית אסרה את יציאת היהודים. לא היתה לי ברירה אלא לחכות לנס. הנס הזה הגיע בהתרת העליה ההמונית מסוף שנת 1950 , בתעודת מעבר (בעזרת האמריקאים כמובן). יהודי שרצה לעלות ארצה, היה עליו לוותר על הנתינות העירקית. את זה עשיתי בהקדם; ומיד פיטרו אותי מעבודתי. את יציאתי מעירק עיכבה המשטרה העירקית בתירוצים מגוחכים - מחשש שאתגייס ל-צ.ה.ל. (אגב, כמה שנים לפני עלייתי ארצה הייתי חבר בתנועת המחתרת הציונית "החלוץ") ושוב, בשל לחצים אמריקאים הותר העיכוב שלי ושל כמוני.

ביום 19/2/51 עזבתי את בגדד בטיסה הישירה הראשונה. מבגדד ללוד (לפני-כן הטיסות היו לקפריסין). עם הגעתי ארצה, נדרשתי להתגייס לצ.ה.ל. עשיתי זאת ב- 14/3/51. בזמן הקצר שעמד לרשותי, הספקתי לראות את חיפה, תל-אביב, ירושלים וכפר-סבא. הספקתי גם לבקר קרובי משפחה וידידים וגם את המורה היקה שלי לפיזיקה וכימיה בתיכון.

את הטירונות עברתי ב"צריפין". היה לי פרופיל רפואי של 97. מחצית המחלקה שלי היו קיבוצניקים בני 18 שעשו עלי רושם חיובי מאד. בתום הטירונות למדתי לדבר עברית ברמה שלהם. בסוף מאי 1951 נשלחתי לחיל-מודיעין בגלל ידיעתי הגבוהה בשפה הערבית. אחרי כמה ימים ומספר ראיונות, נשלחתי ליחידה מסווגת שבה נשארתי 30 שנה - עד ליציאתי לפנסיה. בתחקיר הראשון שנעשה לי, נדהם מפקד היחידה לשמוע ממני שכבר בבגדד, היכן שעבדתי, הספקתי לראות ציוד I.B.M שהגיע. ציירתי למפקד את כרטיס ה- I.B.M שראיתי על 80 טוריו ופינתו השמאלית העליונה הקטומה. ביחידה זו עברתי מהר לעבודה במחקר שבעיקרו מתמטי.

ב-11/5/61 קבלתי "פרס בטחון ישראל" מידי דוד בן-גוריון שהיה אז ראש הממשלה ושר הביטחון.

בסוף שנות החמישים נבנה המחשב הראשון בארץ, במכון ויצמן למדע ברחובות (מחשב WEIZAC). מחשב זה נבנה מיד לאחר שכמוהו נבנה כבר ב-ארה"ב. תוך כדי בנייתו למדתי איך לתכנת בו. בגמר הקמתו, עבדתי מיד עליו. היחידה שלי היתה בזמנו הראשונה בארץ שהחזיקה ציוד I.B.M למיחשוב. ושוב, היתה הראשונה שהשתמשה במחשב. עבדנו הרבה על מחשב ה- WEIZAC עד שכמעט סתמנו אותו. היה צורך דחוף למחשב חדש, יותר גדול. חברת I.B.M לא האמינה אז במחשבים ולכן לא עבדה על פיתוח מחשבים. כמה מהנדסים שלה עזבו אותה לטובת חברת PHILCO המייצרת מכונות כביסה. שם הם שכנעו את בעלי החברה לייצר מחשבים. באותו הזמן יצאו לשוק הטרנסיסטרים הקטנים אשר החליפו את המנורות הגדולות פולטות החום. בשנת 1960 קנה משרד הביטחון את המחשב הראשון מחברת PHILCO (מחשב בשם TRANSAC); ובנה את המתקן הראשון למחשבים במחנה השלישות ברמת-גן. שם נוסדה יחידת ממר"מ למחשבים. אחרי זה התעשתה חברת I.B.M. ועברה לייצור סדרת המחשבים שלה. בממר"מ עברו מהר מאד למחשבי I.B.M שפיתחו בצורה יפה ואמינה את אמצעי האיחסון.

זמן רב עבדה יחידתי במחשבי ממר"מ - כמו גורמי צ.ה.ל. ומשרד הביטחון.

בשנת 1969 גיליתי - דרך הספרות המקצועית - שחברת I.B.M הוציאה לשוק מחשב מדעי חדש ומוכרת/ משכירה אותו במחיר הפסד - כל זאת כדי לשבור חברה אמריקאית חדשה שיצאה לשוק עם מחשב מדעי מתחרה. עליתי על הידיעה הזו; ויזמתי הבאת המחשב הזה של I.B.M ליחידתי. הצלחתי במשימה זו- לא בדרך קלה. המחשב שהגיע היה הראשון בחיל-מודיעין ויחידתי היתה הראשונה בצ.ה.ל. שתפרוש מממר"מ.

בזמן שרותי בצ.ה.ל. נסעתי שלוש פעמים ל-חו"ל בשליחות המדינה, בדרכון שרות. סיימתי את שרותי בדרגת סא"ל. יצאתי לפנסיה ביום 31/10/81.

מבחינה אישית, בשנתי הראשונה בארץ התחתנתי - עם בת-דודתי, סגולה. במשך הזמן נולדו לנו שני בנים ובת. כיום כולם נשואים עם ילדים. יש לי שבעה נכדים (3 בנים, 4 בנות).

צירוף מקרים נדיר בחיים !

כמעט שנתיים לפני עלייתי ארצה, עזב 'דוד' חברי מתיכון "שמש" את עירק בדרכון עירקי לאחר שהפקיד במזומן אלפיים דינר. מטרתו היתה ללמוד ולהשתקע בבריטניה. התכתבתי אתו כל הזמן, הן בעירק והן בישראל לאחר עלייתי. יום אחד כתב לי שהוא פגש ערב אחד בלונדון את 'אמיל מרמורשטיין' שהיה בתקופה מסויימת מנהל בית-הספר התיכון "שמש" בבגדד וגם מורה לאנגלית בכתה שלנו. באותו מפגש דברו עלי הרבה. אחרי שקבלתי מדוד חברי את הכתובת של 'אמיל מרמורשטיין' (ב-B.B.C לונדון - בתור אחראי על המחלקה הערבית והפרסית), כתבתי לו מכתב וקבלתי ממנו ב- 7/9/51 מכתב תשובה מרגש על נייר של ה- B.B.C.

להלן קטעים מתורגמים ממכתבו אלי:

"היתה לי גאוה והנאה מיוחדים בכתה שלכם..... ביקור או מכתב מאחד מכם תמיד מצליח להעלות תמונה של פנים ומוחות לוהטים על מפתן הנאורות.... בתמונה הזו עומד בולט ילד קטן מאד עם פנים מלאים חיים ולהט ועם ראש מתמטי יוצא מהכלל".

כך תיאר אותי. בסוף מכתבו הציע לי לקבל עזרה מידיד ותיק שלו (מאוניברסיטת קמברידג' - מתמתיקאי מרשים ובחור טוב מאד) ד"ר גיליס ממכון ויצמן ברחובות.

כאשר הגעתי ליחידתי בסוף מאי 1951, היה 'מאיר שפירא' מפקד היחידה. לפניו פיקד עליה ד"ר גיליס הנ"ל; והוא היה מגיע ליחידה בכל יום שישי להתייעצות בענייני עבודה. לד"ר גיליס זה הראיתי את המכתב שקבלתי מחברו, 'אמיל מרמורשטיין'. הוא התרגש מאד; וביקש ממני להראות את המכתב ל'מאיר שפירא'. מאז הפכתי לבן בית, ואני בקושי ארבעה חודשים ביחידה!

יוני 2006